

שיעורי "היא שיחתי" מיועדים ללומדי הדף היומי המבקשים להעשיר את הלימוד עם "נושא מעניין לקחת הביתה".

הם כוללים נושאים לדיון, פולמוסים, חיזוקים, לקחים, קושיות, הקשרים לפרשת השבוע והמועדים, ועוד ועוד.

מטרת השיעורים לעורר שיח תורני גם לאחר שהלימוד הסתיים. בבית או בעבודה, עם האשה או הילדים, בשבתך בביתך ובלכתך בדרך.

מנחות לא היא שיחתי

נושאים לשיחה ודיון
לקחת מדרך הגמרא אל משעולי החיים

כבוד התורה | סוגיא שלימה על פרט 'לא משמעות'

הדף שלנו הוא דף של "כבוד התורה". סוגיא שלימה עוסקת בשאלה על מה נסובו דברי עולא שאמר "הלכה כרבי שמעון שזורי", אע"פ שאין לזה שום משמעות לדינא כי הוא מיד המשיך "ולא עוד אלא כל מקום ששנה ר"ש שזורי הלכה כמותו"...

אז למאי נפקא מינה באיזו סוגיא עסק עולא כשאמר "הלכה כר"ש שזורי כאן ובכל מקום"?

נפקא מינה לדעת את זה! באיזו סוגיא עסק עולא כשאמר "הלכה כר"ש שזורי כאן ובכל מקום".

זה חלק מהתורה, ואנו רוצים לדעת את זה. פלא פלאים.

היה מקום לחשוב שנושא כזה איננו נחשב עיסוק בתורת ה' אלא עיסוק בפרט היסטורי-מציאותי: על מה נסובו דברי עולא. אבל מתברר שלברר על מה נסובו דברי עולא - זה עצמו עיסוק בתורת ה'!

דקדוק | מדוע דברי רבי טרפון נחשבים שיטת רבי שמעון שזורי

רב פפא אמר שגם שיטת ר"ש שזורי לגבי עירוב טבל דמאי בחולין נכללת בכלל של "הלכה כר"ש בכל מקום". ולכאורה, הרי שם כלל לא אמר ר"ש שזורי את דעתו אלא אמר "פעם אחת נתערב לי טבל בחולין, ובאתי ושאלתי את רבי טרפון, ואמר לי: לך קח לך מן השוק ועשר עליו", אם כן אנו עסוקים בשיטת רבי טרפון ולא בשיטת ר"ש שזורי.

אך יש ללמוד שמכיון שר"ש שזורי הלך לשאול נידון זה אצל רבי טרפון, הרי זה עצמו שיטתו שיש לשמוע לדברי רבי טרפון בזה.

ביאור | שידה = מרכבת נשים ושרים

הדף שלנו פותח בנידון של מדידת גודל ה"שידה". מהי שידה? פירש רש"י בכמה מקומות שהיא "מרכבת נשים" או "מרכבת שרים ונשים" שהיתה מכוסה ביריעות נאות כמו "עגלות צב".

מדוע נשים צריכות מרכבה מיוחדת? כי אשה היא מכובדת ואיננה נוסעת במרכבה פתוחה, כל כבודה בת מלך פנימה, לכן היא יושבת בתוך "חדר - כרכרה" נאה ומהודר וכך נוסעת בדרכים, כדרך השרים החשובים. היא לא אשה מהרחוב, היא בת מלכים.

שלמה המלך, כשביקש לנסות את תענוגות העולם הזה, התעטר ב"צי של רכבים": "עשיתי לי... תענוגות בני אדם שידה ושידות", פירש רש"י: "שדה ושידות - מרכבות נוי, עגלות צב ובלשון גמרא יש שדה תיבה ומגדל".

תופעה | מפרשי רש"י על התורה

תופעה דומה אנו מוצאים ב"מפרשי רש"י". יש ז'אנר עצום של ספרים קדמונים שנכתבו לבאר את דברי רש"י. אני זכיתי לרשת מספרייתו של זקני, רבי יעקב דב רוט זצ"ל, את שתי כרכי "מפרשי רש"י" והם מלאים בסימונים וקווי הדגשה...

היום אין לאנשים סבלנות לקרוא אריכות דברים בשאלה מדוע רש"י הוצרך לכתוב ביאור פלוני, מאיזו טעות הוא בא להציל אותנו. "מה זה משנה" הם חושבים "לא מספיק שאנו מבינים ומקבלים את דברי רש"י?! מה אכפת לנו מה היו הנימוקים שלו בהחלטה היכן להאריך והיכן לקצר וכדומה..." אבל הדורות הקודמים ידעו שזאת התורה בעצמה, להבין את הסיבה שרש"י כתב כך ולא אחרת.

הבית יוסף מזכיר כמה וכמה פעמים את רבינו אליהו מזרחי בפירושו על רש"י. ניכר שהיו רגילים להגות בפירושו הארוך על רש"י.

עלון "היא שיחתי" מיסודה של אגודת "לוחמי הדף" בראשות ידידי הרב אהרן צופיוף לחיזוק ועידוד עמידה באתגרי לימוד הדף היומי. מרגיש בודד במערכה? מנסה לעמוד בקצב ולא מצליח? הצטרף אלינו, איש את רעהו יעזרו ולאחיו יאמר חזק! להצטרפות לקבוצות השונות של "לוחמי הדף" צור קשר במספר 054-824-9119

לשון הקודש | מה בין "קובה" ל"אוהל"

בגמרא שלנו מבואר שכאשר השורות הולכות ומתרחבות כלפי מטה זה נקרא כ"קובה". מהו "קובה"? אוהל.

מדוע לא כתבה הגמרא "אוהל"?

כנראה משום שסתם אוהל יש לו גג, הוא אינו דוקא "משולש", שהרי בשביל להחשיב אוהל קבע צריך שיהיה לו גג (כזכור לכם בוודאי ממסכת סוכה בחילוק בין נקליטי המיטה לבין קינופות המיטה), אבל ה"קובה" משמשת בעיקר למסתור זמני, "קובה של זונות", היינו מקום להסתתר בו לצניעות. לכן היא איננה נעשית בצורה של "אוהל קבע" בעל גג, אלא באמצעות פריסת בד על עמוד אמצעי ויצירת 'משולש'...

וורט | השייכות בין קבתו של זמרי לקבתה של כזבי

בפסוק כתוב על פנחס "ויבא אחר איש ישראל אל **הקובה** וידקר את שניהם את איש ישראל ואת האשה אל **קבתה**", מדוע הפסוק נוקט "קובה" ולא אוהל? כבר ביארנו שאוהל זמני להסתרה נקרא "קובה", אבל נראה עוד שהפסוק בא להקביל את ה"קובה" ל"קבתה".

מדוע הוא דקר אותו בקובה? כי שם הוא מקום החטא, מאותו הטעם הוא דקר אותה בקבתה כי שהם הוא מקום חטאה, כמו שמפרש רש"י שם שכיון אל מקום הנקבות והזכרות.

ועוד, ה"קובה" היא לצניעות והם עשו בתוכה מעשה פריצות, גם "קבתה" צנועה ומכוסה, והיא עשתה בו מעשה פריצות.

הידעת | מה בין "כובע" ל"קובע"

והנה, מצאנו ש"כובע לוחם" נקרא "קובע", כמו בשמואל א ז', לח "וילבש שאול את דוד מדיו ונתן קובע נחשת על ראשו וילבש אתו שריון", וכן ביחזקאל כג, כד "צינה ומגן וקובע ישימו עליך סביב".

שימו לב, "כובע" אינו בהכרח למגן וצבא, גם המגבעות של הכהנים מתורגמים "כובעין", אבל "קובע" הוא "קסדה צבאית". אולי זה מפני שהמילה "קובע" היא קיצור של "קובה כובע", כובע העשוי בצורת קובה, הולך וצר כלפי מעלה. שהרי קסדות הנחושת בעבר היו עשויות בצורת "משולש", הולך ומחודד כלפי מעלה, כמו ה"קובה" בסוגיא שלנו.

פסיכולוגיה | מדוע מייחסים חשיבות למראה החיצוני של הרכב

יש נטיה לבני אדם לתת דגש על הרכב שלהם. בפרט העשירים והמלכים משקיעים בזה (לא מזמן גילו במגרש החניה של הנשיא אסאד חניון עצום של רכבי יוקרה ומכוניות פאר) מדוע זה כל כך חשוב להם?

לפני תקופה נסעתי ברכבו החדש של ידידי הטוב, **רבי מנדי סנדומיסקי**, והנה לתדהמתי מושבי הרכב היו עדיין עטופים בניילונים, כביום הרכישה... הוא הסביר לי שזה בשביל שהילדים לא ילכלכלו את הריפוד החדש.

בהתנשאות קלה שאלתי אותו: והרי הרכב מיועד להביא אותך ממקום למקום, מה אכפת לך ממראה הריפוד? ...

אבל רבי מנדי לא נבהל והשיב לי: שכחת, ידידי, הלכה מפורשת בהלכות חול המועד, סימן תקל"ו, שמוותר לסרוק הסוס בחול המועד לייפותו, משום שזהו תענוג לו שרוכב על סוס נאה, וזה נחשב לצורך הרכיבה! הרי שחלק בלתי נפרד מהרכיבה והנסיעה היא מראה הסוס שרוכב עליו...

כעת אנו מבינים שנשים מכובדות הקפידו במיוחד לנסוע במרכבה נאה ומכובדת, כמרכבת השרים, מפני שזהו מגינוני הנכבדות וההתקשטות.

בית הוראה | האם צריך להשאיר לאשתו את הרכב הנאה

והנה יש דין "מכבדה יותר מגופו", שבכל עניין של התקשטות והתעטרות יש להקדים את אשתו על פניו. אם יש לו סכום מוגבל לרכוש בגדים - חייב לקנות עבורה בגדים נאים לפני שהוא רוכש עבורו.

ויש לדון במי שיש לו שני רכבים, הא' חדש ונאה והב' חבוט ומרופט... וגם הוא וגם אשתו צריכים לצאת לדרך, האם מחוייב לתת הרכב הנאה לנסיעת אשתו ולהשאיר עבורו את החבוט בשביל להקדים כבוד אשתו לכבודו.

במבט שטחי היה מקום לחשוב שאין זה שייך בכלל ל"מכבדה", וכי אלו הם בגדים או תכשיטים? אבל ברש"י מבואר שזהו מגינוני הנשים לרכוב במרכבה נאה, "שידה", וממילא לכאורה צריך להקדים את כבודה לכבודו.

ותועלת, הוא נטמן תחת אילן הסרק, לעומת זאת אותה צדקת צנועה ונסתרת, אשר לכאורה נשכחה לה במשך ההיסטוריה, היא באמת צריכה להיקבר "תחת האלון", היא "עץ פרי", החינוך שלה - את רבקה ואת בני יעקב - נושא פירות לדורות ודורי דורות. בלעדיה - לא היינו יכולים להתמודד עם האמצעים העצומים שמפעילים כלפינו בני יוון, הממשיכים בדרכו של לבן, במשך כל הדורות.

ואולי, בחר יעקב אבינו לקבור את המחנכת הגדולה תחת האלון, משום שהאלון מיועד לעיבוד העורות ולהכנת הדין באמצעות עפציו, כמו שהביא רש"י כאן. אם כן בדין הוא ששם תיקבר המחנכת אשר מהות תפקידה הוא להכשיר את לב הילד להיות קלף חלק, כתבם על לוח ליבך!

מעניין לדעת | מדוע יש הפסק רווח בשירה

בדף שלנו אנו לומדים שהשירה נכתבת באופן "שאינו ממלא כל השיטה" (כלשון רש"י).

מדוע באמת שירה כוללת בתוכה "רווחים ריקים" בין חלקיה?

אומר הרמב"ן בפרשת וילך ששירת "האזינו" נקראת שירה "כי ישראל יאמרו תמיד בשיר ובזמרה, וכן נכתבה כשירה - כי השירים יתבנו בהם הפסק במקומות הנעימה".

מבואר כאן שההפסק שמשולב בשירה הוא המקום שצריך לנגן ולהנעים!

כלומר, שהמילים עצמן לא נאמרות בניגון אלא בטעמים, ומפסיקים את רציפותן כדי לשלב ניגון בין חלק חלק.

ניגון | ניגונו של הגרי"מ חרל"פ זי"ע

בכל העולם התפשט הנוסח של "שירת הים" של הגרי"מ חרל"פ זצוק"ל. ניגון זה איננו מלחין את המילים עצמן אלא משתלב בין קטע לקטע, ממש כמו שכתב הרמב"ן "הפסק במקומות הנעימה".

יש כמה גירסאות לניגון הזה, אחת מהן (לא כ"כ מפורסמת) שמע זקני רבי יעקב דב רוט זצ"ל (בעת לומדו ביישיבת "קול תורה" בירושלים) כאשר הסתופף במעמד "שירת הים" אצל הרב חרל"פ. הוא "אימץ" את הניגון הזה כפתיח לכל סימן וסימן מסימני ליל הסדר. כבר עשרות שנים שניגון זה מהווה אחד מ"סימניי ההיכר" של ליל הסדר בקרב צאצאיו ותלמידיו.

בוטניקה | עפצי עץ האלון

בדף שלנו אנו פוגשים במוצר שלא כ"כ מוכר בזמנינו: עפצים. העפצים הם גידולים טפילים שמתפתחים ע"י חרקים על גבי עץ האלון, ממנו הם "שואבים" את תזונתם והתפתחותם.

העפצים הללו היו נסחרים, היה להם שווי שוק, והיו לפעמים גם כמטבע נסחרת לתשלום חובות וכדומה, כמו שלמדנו במסכת שבועות דף מב. אבל הם בעיקר שימשו ליצירת דיו ולעיבוד עורות לקלף כמבואר בסוגיא שלנו.

דרוש | השייכות בין דבורה הצדקת לבין עץ האלון

הנה, יעקב אבינו קובר את דבורה מינקת רבקה תחת האלון, וקורא שם המקום "אלון בכות". לעומת זאת את הכסף והזהב של העבודה זרה הוא קובר תחת האלה.

מה בין אלה לאלון? מדוע זה לקבורת ע"ז וזה לקבורת הצדקת?

התורה מלמדת אותנו שרבקה אמנו הגיבורה שידעה לעמוד בעוז מול פיתויי אביה, אחיה, חברותיה, אנשי מקומה, לא צמחה מאליה, היתה לה מינקת, מחנכת שגידלה אותה להיות כזאת. קראו לה "דבורה". היא לימדה אותה איך להיבדל מן החוטאים. לכן, כאשר מבקשת רבקה להפריד את יעקב מלבן ולהחזירו לבית יצחק, היא שולחת לשם כך דוקא את דבורה הצדקת, היא אשר תפקידה להפריד את יעקב מלבן.

לפי הרמב"ן בפרשת וישלח, כאשר מבקש יעקב לגדל את בניו בתוך ארץ הרשעים, עם סבא ודודים כמו לבן ובניו, הוא נזקק לחינוכה של דבורה. היא אשר הצליחה לחנך את אמו רבקה להיות "צדקת בת רשע", היא אשר יכולה בעז"ה לחנך את ילדיו להיות "צדיקים נכדי רשע". זאת הסיבה שיעקב עורך מעמד גדול של "בכות" על הצדקת הזאת, שכן, היא בעצם "הרבי" של רבקה אמו ושל כל ילדיו הצדיקים.

"אלה" ו"אלון" שמותייחס דומים, אך באמת הינם שני הפכים. עץ האלה - עץ סרק, כמוש"כ רש"י שם. עץ האלון - הוא עץ שמניב פירות משובחים, הנקראים "בלוטים". במבט ראשון, "דבורה" היא "עץ סרק", היא לא הקימה משפחה, לא היו לה ילדים, לא הביאה פירות. לעומת זאת "כסף וזהב" ששללו מהעיר שכם אלו הם דברים שמניבים פירות רבים, הם "עצי פרי". שכן, יודע כל איש עסקים: הדבר שמניב הכי הרבה כסף - הוא כסף... אחרי המליון הראשון מגיעים מליונים רבים...

אבל, יעקב מראה לילדיו שהכסף והזהב של הע"ז אין ממנו שום ברכה

יראיו, כוונת דוד המלך לומר כך: אדם צועד בדרך על שביל רחב ונאה, ציפורים מצייצות סביבו, פרחים צומחים בצדדיו, ופרפרים עליזים מקפצים ביניהם... אבל הוא, הוא בלחץ גדול. מדוע? כי הוא נושא עיניו ורואה שבאופק השמים והארץ מתחברים, איך הוא יצליח להמשיך בדרכו? יש שם "דרך ללא מוצא"!

הוא מתקדם עוד קצת, ורואה שגם האופק התקדם, השמים עדיין גבוהים מעל הארץ ואפשר לצעוד בנחת... הוא נאנח אנחת רווחה אבל ממשיך לדאוג: נכון אמנם שהאופק זז קדימה, אבל הוא לא נעלם, עוד מעט אגיע אליו ולא אוכל להמשיך לעבור! השמים והארץ חוברים יחד לחסום בפני את הדרך!...

אומר דוד המלך: כך הוא חסד ה'. יהודי צועד בחיים, והכל טוב לו. יש לו ב"ה אשה טובה, הצלחה בלימוד התורה, סיפוק ושמחה, ואפילו... תאומים! אלא ש... הוא דואג: באופק יש 'דרך ללא מוצא'... איך אצליח לשרוד לילות ארוכים ללא שינה? ... והנה, הוא מתקדם כמה חודשים קדימה, ומגלה שהדרך לא חסומה בכלל, השמים לא נפלו על הארץ הילדים המתוקים מדבש כבר מחייכים את החיוך המקסים שלהם, אבל הוא ממשיך לדאוג: מה יהיה כשתסתיים חופשת הלידה? איך נסתדר אז? ...! אומר לו דוד המלך: אל תדאג, כגבוה שמיים על הארץ גבר חסדו על יראיו! מי שהגביה עבורך את השמיים בקילומטר הראשון ימשיך להגביה אותם עבורך גם בהמשך הדרך!...

עד כאן הסיפור. מיותר לציין שלא נפל דבר מדברי הגאון שליט"א, שנות הגידול עוברות עלינו בשמחה ובעליצות, מלאי רגעים קסומים של נחת ושמחה, צחוק ואושר.

אני חושב לרמז הדבר בדברי הגמרא כאן: יש לכתוב את "השמים" כשהם צמודים ממש על "הארץ", כדי לבטא את הרעיון שבפסוק זה, השמים והארץ שוכבים זה על זה עד שנראה כאילו "אין מעבר ביניהם", אבל הקב"ה בכל שלב ושלב "מרים את השמים מעל הארץ" ומפנה לנו את הדרך... כך "ירבו ימיכם וימי בניכם" ברוב נחת ושמחה כל הימים.

זוית אישית | כגבוה שמים על הארץ

הנה, בפשטות "כגבוה שמים על הארץ" בא לבטא גובה עצום ורב, ולא את עצם העובדה שהשמיים נמצאים מעל הארץ, ואם כן איך מבטאים זאת באמצעות כתיבה של "השמים" ממש על "הארץ" בלא שום הפסק ביניהם. הרי בזה מהפך כל משמעות הפסוק, לא?

כדי לבאר זה אספר לכם סיפור אישי:

לפני קצת יותר מחמש עשרה שנה נולדו לי בחסד הבורא שלישיית תינוקות מקסימה. זאת היתה שמחה עצומה, אחרי שנים ארוכות של ציפיה והמתנה. ערכנו "שלום זכר" ענקי בבית חמי וחמותי היקרים שליט"א והמונים המונים של מכרים וידידים הגיעו ממרחקים גדולים לשמוח איתנו.

בשלב מסוים, התיישבו סביבי קבוצת 'מבינים' שאני מכנה אותם 'תלמידי יתרו'. הם פתחו ב'נבואות זעם' והחלו 'לעודד' אותי באמרם: נבול תבול גם אתה גם העם הזה אשר עמך, כבוד ממך הדבר, לא תוכל עשוהו לבדך... אין לכם סיכוי לגדל שלישיית תינוקות בלי להתמוטט... חכו חכו מה שמחכה לכם... אתה יכול לעשות 'מסיבת פרידה' למיטה הנוחה שלך שכן אתם עומדים להיפרד למשך שנים ארוכות... אני מכיר מיישהו שיש לו שלישיית תינוקות ובמשך ארבע[ים] שנה לא היה להם זמן להתקלח... מעשה ביהודי שחשש לצעוד עם עגלת שלישייה ברחוב מחשש לעין הרע, השיב לו הרב: אל תדאג, אף אחד לא מקנא בך... וכו' וכו' וכו'.

ישב שם ש"ב הרה"ג **רבי נתן צבי פלצינסקי שליט"א**, שכמה שנים קודם לכן נולדו לו תאומים, והוא פתח פיו בחכמה וסיפר:

"כאשר נולדו התאומים שלי, חששתי מעט איך נצליח לגדל שתי תינוקות וכו' וכו'. אמר לי אז מורי חמי **הגאון רבי עובדיה יעב"ץ שליט"א** כך: כתוב בפסוק 'כי כגבוה שמים על הארץ גבר חסדו על